

Khutba; 18.09.2026

Rättvisa och barmhärtighet i utbildning och fostran

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾﴾

سورة آل عمران، ١٥٩

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ

خَدَمْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) عَشْرَ سِنِينَ، وَاللَّهِ! مَا قَالَ لِي: أَفَّا قَطُّ، وَلَا قَالَ لِي لَشَيْءٍ: لَمْ فَعَلْتَ كَذَا؟ وَهَلَا فَعَلْتَ كَذَا؟

مسلم، كتاب الفضائل، ٥١

Kära troende!

I dag är det en viktig fråga hur undervisning och fostran ska genomföras och vilka metoder som bör användas. Oavsett om det sker i moskén, i skolan eller inom familjen behöver det göras på ett korrekt och lämpligt sätt. En av de viktigaste principerna är att undervisningen bygger både på rättvisa och barmhärtighet.

Vår älskade profet Muhammed (frid och välsignelser vare över honom) bemötte människor på ett vänligt och respektfullt sätt och vägledde dem till den rätta vägen. I den heliga Koranen står det: „**”Det var genom Allahs barmhärtighet som du bemötte dem med mildhet. Om du hade varit hård och stränghjärtad, skulle de utan tvekan ha lämnat dig och skingrats omkring dig.”**¹ Genom denna vers får vi veta att vår profet (frid och välsignelser vare över honom) vann människornas hjärtan genom att bemöta dem med barmhärtighet och mildhet.

Ärade församling!

Profetens (frid och välsignelser vare över honom) fina sätt att bemöta människor bör vara en förebild både i relationen mellan lärare och elev och i barnens fostran inom familjen. Vänliga ord är mer effektiva och övertygande. Ett hårt och otrevligt bemötande kan däremot göra att barnet tar avstånd inte bara från läraren, utan med tiden även från undervisningen, skolan, moskén och hela den miljö där undervisningen sker.

Anas ibn Mâlik (må Allah vara nöjd med honom), som växte upp i närheten av vår profet, berättar: *”Jag tjänade Allahs sändebud (frid och välsignelser vare över honom) i tio år. Vid Allah, inte en enda gång sade han ens ’usch’ till mig. Om jag hade gjort något frågade han aldrig: ’Varför gjorde du så?’ Och om jag hade låtit bli att göra något sade han aldrig: ’Varför gjorde du inte så.’”*² Därför bör både lärare och föräldrar vara

varsamma när de rättar ett barns misstag. De bör undvika att såra barnets känslor, inte glömma barmhärtigheten när de upprätthåller disciplin och visa barnet vad som är rätt utan att kränka dess värdighet. Vår upphöjde Herre sade till profeten Musa och profeten Harun: **”Tala till honom med milda ord. Kanske tar han då till sig påminnelsen eller känner fruktan för Allah.”**³ Med dessa ord befallde Allah att till och med Farao skulle bjudas in till den rätta vägen med ett milt och vänligt språk.

Kära muslimer!

Samtidigt som vi visar barmhärtighet i undervisning och fostran måste vi också handla rättvist och bevara balansen mellan dessa två. Rättvisa är nämligen en grundläggande princip som gäller inom livets alla områden. I Koranen står det: **”Var rättvisa! Det ligger närmast gudsmedvetenhet.”**⁴

Rättvisa betyder inte alltid att alla ska få exakt samma sak. Det betyder att vi tar hänsyn till varje människas rättigheter och ger var och en det som han eller hon har rätt till. Inom utbildningen innebär rättvisa att man gör en rättvis bedömning när man sätter betyg, fördelar ordet, upprätthåller disciplin, uppmärksammar framgångar och bedömer misstag.

Det är inte rättvist att vara mer förlåtande mot en elev som man tycker om, men strängare mot en elev som man inte tycker om. Det är inte heller rättvist att behandla ett barn från en rik familj bättre än ett barn från en fattig familj, eller att alltid lyfta fram den framgångsrika eleven och samtidigt förbise den tysta eleven som har det svårt.

På samma sätt strider favorisering mot rättvisan. Det innebär att ge någon en fördel som personen inte förtjänar, eller att låta någon annan stå tillbaka trots att den personen egentligen har rätt till möjligheten. Ett sådant beteende leder inte bara till orättvisa, utan innebär också att man kränker en annan människas rättigheter.

Mina kära bröder och systrar!

Rättvisa och barmhärtighet är två grundläggande egenskaper som vi behöver bära med oss, inte bara inom undervisning och fostran utan inom livets alla områden. I familjen, på arbetet, i relationen till våra grannar, i handeln och i allt vi säger och gör bör vi alltid handla rättvist samt bemöta människor med barmhärtighet och förståelse. Låt oss komma ihåg att rättvisa skapar förtroende och att barmhärtighet stärker banden mellan människors hjärtan. Där rättvisa saknas uppstår orättvisor, och där barmhärtighet saknas uppstår sårade känslor och avstånd mellan människor. Må vår Herre göra oss till sina tjänare som aldrig lämnar rättvisans väg, som visar barmhärtighet inom livets alla områden och som respekterar andra människors rättigheter. **Amin.**

¹ Âl-i Imrân suresi, 3:159.

² Müslim, Fedâil, 51; Buhârî, Edeb, 39.

³ Tâhâ suresi, 20:44.

⁴ Mâide suresi, 5:8.